

KAITSTUD DOKTORITÖÖD

30. augustil kaitses Andres Herkel Tartu Ülikooli võrdleva kirjandusteaduse erialal doktoritöö „Nägärdžuna „Keskmise tee juurvärsid”: tõlge ja tõlgendus”. Juhendajad olid Märt Läänemets (Sisekaitseakadeemia) ja professor Ülo Valk (Tartu Ülikool), oponendid Margus Ott (Tallinna Ülikool) ja Indrek Peedu (Tartu Ülikool).

Doktoritöö käsitleb budistliku filosoofi Nägärdžuna (elas u aastatel 150–250) teost „Keskmise tee juurvärsid” („Mūlamadhyamakakārikā”, edaspidi MMK). Tegu on šuunjavana koolkonna nn nullteefilosoofia kõige olulisema teosega. Töös sisaldub MMK kommenteeritud tõlge eesti keelde koos sissejuhatusega ning üheksa artiklit. Artiklid puudutavad MMK-s kasutatud budistliku terminoloogia võtmemõisteid ja nende tõlkimist, samuti budismiuuringute metodoloogilisi küsimusi. MMK tõlgete ja tõlgenduste lugu peegeldab lääne filosoofias valitsenud mõttevoolude vahetumist. Tõlgenduste pidevas uuenemises on nüüdseks pinnale jäänud XX sajandi kandvad voolud, nagu dekonstruktsioon, arusaam

lõputust semioosist, lingvistiline filosoofia jt. MMK on tekst, mis genereerib teisi tekste: selle teksti pragmaatilises käsitlemises tuleb arvesse võtta tõlgenduste ja kommentaaride voogu. Nägärdžuna oli budistlik õpetaja ja tema õpetus on pigem meetod kui teooria. Sellest johtub ka semiootika kui meetodi olulisus, samuti usundifenomenoloogia lähtekoht vabanemiskogemuse ja teadvuse transformatsiooni vaatlemisel. Nägärdžuna kasutab juurvärssides mõistete ja väidetena esinevaid nn kaitsevahendeid, mis teksti tõlgendamist suunavad. Nende ülesanne on vältida asjade absurdile ja nullteeloogikale taandamise juures negativistlik-nihilistlikku tõlgendust. Need on hoiatus eikuhugi viiva tee eest (sanskriti k *anavasthā*), tegudega seotud moraalset vastutust edasi kandev vääraratu vägi (*aviṣṇāṣa*), maailma kategoriseerimise puhul eksitav mõistemaru (*prapañca*), ülima ja tavatõe eristus ning hoidumine moraalirelativismist. Kaitsevahendid pakuvad senistele Nägärdžuna-uuringutele suurima lisaväärtuse ja nendele on pühendatud ka töö lõppjärelused. (<http://dspace.ut.ee/handle/10062/83642>)